

05.Kırsal Bölgelerde Kadın Girişimciliği ve İletişim Dinamikleri: Benzer Yapısal Sorunlar, Farklı Girişimcilik Pratikleri ¹

Lale Barçın AKA ²

APA: Aka, L. B. (2026). Kırsal Bölgelerde Kadın Girişimciliği ve İletişim Dinamikleri: Benzer Yapısal Sorunlar, Farklı Girişimcilik Pratikleri *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (54), 71-84.
DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.22812704>

Öz

Kadın girişimciliği son yıllarda ekonomik kalkınma, yerel üretim ve istihdam politikaları açısından önem kazanan çalışma alanlarından biri haline gelmiştir. Modern iş dünyasında toplumsal dönüşümün öncüsü olan kadın girişimciliğinin sürdürülebilir başarıya ulaşmasında stratejik iletişimin üstlendiği dönüştürücü rolü incelemektedir. Kadın girişimcilerin ağ kurma, markalaşma ve liderlik süreçlerindeki ilişkisel iletişim becerileri, geleneksel iş modellerine yenilikçi bir dinamizm kazandırmaktadır. Ancak kırsal bölgelerde kadın girişimciliği, ekonomik boyutun yanı sıra toplumsal cinsiyet ilişkileri ve yapısal eşitsizlikler çerçevesinde şekillenmektedir. Bu çalışma, Türkiye'nin farklı kırsal bölgelerinde kadın girişimciliğinin nasıl deneyimlendiğini ve kadın girişimcilerin karşılaştıkları yapısal sorunları incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma nitel araştırma yöntemi kapsamında literatür incelemesine dayanmaktadır. Çalışmada Türkiye'nin farklı bölgelerinde kırsal kadın girişimciliği üzerine yapılmış akademik çalışmalar incelenmiş ve elde edilen veriler tematik analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir. Analiz sonucunda kadın girişimcilerin finansmana erişim güçlüğü, eğitim yetersizliği, toplumsal cinsiyet temelli iş bölümü ve görünmeyen emek yükü gibi ortak yapısal sorunlarla karşılaştığı görülmüştür. Bununla birlikte girişimcilik faaliyetlerinin bölgesel ekonomik yapı ve yerel üretim biçimlerine göre farklılaştığı tespit edilmiştir. Çalışma sonucunda kırsal kadın girişimciliğinin kadınların ekonomik yaşama katılımını artırdığı; ancak toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri ve ataerkil yapılar nedeniyle bu sürecin çoğu zaman sınırlı bir güçlenme ürettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Keywords: Kadın girişimciliği, iletişim dinamikleri, toplumsal cinsiyet, kırsal kadın girişimciliği

¹ **Beyan (Tez/ Bildiri):** Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

Finansman: Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.

Telif Hakkı & Lisans: Yazarlar dergide yayımlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Kaynak: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Benzerlik Raporu: Alındı – Turnitin, Oran: % 8

Etik Şikayeti: editor@rumelide.com

Makale Türü: Araştırma makalesi, **Makale Kayıt Tarihi:** 23.06.2026-**Kabul Tarihi:** 17.09.2026-**Yayın Tarihi:** 18.09.2026; **DOI:** <https://doi.org/10.5281/zenodo.22812704>

Hakem Değerlendirmesi: İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme

² Öğr. Gör. Dr., Ege Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü / Dr., Ege University, Faculty of Communication, Department of Public Relations and Publicity (İzmir, Türkiye), **ORCID ID:** <https://orcid.org/0000-0003-3420-3802> **ROR ID:** <https://ror.org/02eaafc18>

Women's Entrepreneurship and Communication Dynamics in Rural Areas: Similar Structural Problems, Different Entrepreneurial Practices ³

Abstract

The Women's entrepreneurship has become one of the important areas of study in recent years in terms of economic development, local production, and employment policies. This study examines the transformative role of strategic communication in achieving sustainable success for women's entrepreneurship, which is a pioneer of social transformation in the modern business world. The relational communication skills of women entrepreneurs in networking, branding, and leadership processes bring innovative dynamism to traditional business models. However, in rural areas, women's entrepreneurship is shaped not only by the economic dimension but also by gender relations and structural inequalities. This study aims to examine how women's entrepreneurship is experienced in different rural regions of Turkey and the structural problems faced by women entrepreneurs. The research is based on a literature review within the scope of qualitative research methodology. Academic studies on rural women's entrepreneurship in different regions of Turkey were examined, and the data obtained were evaluated using thematic analysis. The analysis revealed that women entrepreneurs face common structural problems such as difficulty in accessing finance, insufficient education, gender-based division of labor, and invisible labor burden. However, it was determined that entrepreneurial activities differ according to regional economic structures and local production methods. The study concludes that rural women's entrepreneurship increases women's participation in economic life; However, it has been concluded that this process often produces limited empowerment due to gender inequalities and patriarchal structures.

Anahtar kelimeler: Women's entrepreneurship, Communication dynamics, Gender, Rural women's entrepreneurship

³ **Statement (Thesis / Paper):** It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation process of this study and all the studies utilised are indicated in the bibliography.
Conflict of Interest: No conflict of interest is declared.
Funding: No external funding was used to support this research.
Copyright & Licence: The authors own the copyright of their work published in the journal and their work is published under the CC BY-NC 4.0 licence.
Source: It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation of this study and all the studies used are stated in the bibliography.
Similarity Report: Received – Turnitin /Ithenticate, Rate: 8 %
Ethics Complaint: editor@rumelide.com
Article Type: Research article, Article Registration Date: 23.06.2026-**Acceptance Date:** 17.09.2026-**Publication Date:** 18.09.2026; **DOI:** <https://doi.org/10.5281/zenodo.22812704>
Peer Review: Two External Referees / Double Blind

Giriş

Günümüz iş dünyasında kadın girişimciliği, yalnızca ekonomik bir aktör olmanın ötesinde, toplumsal dönüşümün ve yenilikçi liderliğin en dinamik unsurlarından biridir. Bu dinamizmin sürdürülebilir bir başarıya dönüşmesindeki en kritik köprü ise iletişim kavramıdır.

Kadın girişimciler; ağ kurma (networking), fon bulma, markalaşma ve kriz yönetimi gibi stratejik süreçlerin her adımında iletişimi kurumsal bir kaldıraç olarak kullanırlar. Geleneksel iş kültürünün dikey hiyerarşisine karşın; kadının empati, aktif dinleme ve çok yönlü aktarım odaklı ilişkisel iletişim becerileri, modern girişim ekosisteminde dönüştürücü bir güce sahiptir.

Dolayısıyla kadın girişimciliği ve iletişim eksenli; sadece bir işletmenin sürdürülebilirliğini değil, aynı zamanda kadının iş dünyasındaki varoluşsal mücadelesini, toplumsal sermayesini ve liderlik vizyonunu şekillendiren stratejik bir ortaklığı temsil etmektedir.

Kadın girişimciliği son yıllarda ekonomik kalkınma, istihdamın artırılması ve toplumsal gelişmenin desteklenmesi açısından önem kazanan çalışma alanlarından biri haline gelmiştir. Kadınların girişimcilik faaliyetlerine katılımı yalnızca bireysel gelir elde etme süreci olarak değerlendirilmemekte; aynı zamanda yoksulluğun azaltılması, yerel ekonomilerin canlandırılması ve kadınların ekonomik hayatta görünür hale gelmesi açısından da önemli görülmektedir. Türkiye’de kadın girişimciliği üzerine yapılan çalışmalar, kadınların girişimcilik yoluyla ekonomik yaşama katılım sağlayabildiğini, ancak mevcut girişimcilik oranlarının hâlen sınırlı düzeyde kaldığını göstermektedir. Keskin’e (2014) göre Türkiye’de kadın girişimcilerin toplam girişimciler içerisindeki oranı düşük düzeyde seyretmekte ve kadınların ekonomik potansiyelleri yeterince değerlendirilememektedir.

Kadın girişimciliği özellikle kırsal alan bağlamında daha karmaşık bir yapı göstermektedir. Kırsal bölgelerde kadınlar yalnızca ekonomik kaynaklara erişim konusunda değil, aynı zamanda toplumsal cinsiyet rolleri, ücretsiz aile işçiliği, bakım emeği ve ataerkil toplumsal yapı nedeniyle de çeşitli sınırlılıklarla karşı karşıya kalmaktadır. Tarım işletmelerinde kadın girişimciliği üzerine yapılan araştırmalar, kadınların girişimcilik süreçlerinde finansmana erişim güçlüğü, eğitim yetersizliği, aile baskısı ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği gibi sorunlarla karşılaştığını ortaya koymaktadır. Bunun yanında kadınların girişimciliğe yönelmesinde ekonomik bağımsızlık kazanma isteği, aile gelirine katkı sağlama ve kendi işinin sahibi olma arzusu gibi faktörlerin etkili olduğu belirtilmektedir.

Türkiye’de girişimcilik faaliyetlerinin bölgesel düzeyde farklılık gösterdiği de dikkat çekmektedir. Bölgesel ekonomik yapı, üretim biçimleri, yerel kalkınma olanakları ve toplumsal ilişkiler girişimcilik faaliyetlerini doğrudan etkilemektedir. GEM 2014 raporunda girişimcilik faaliyetlerinin bölgelere göre değiştiği, girişimcilik eğilimlerinin ekonomik ve toplumsal koşullarla ilişkili olduğu vurgulanmaktadır. Bu durum, kadın girişimciliğinin yalnızca bireysel motivasyonlarla açıklanamayacağını; bölgesel ve yapısal koşullar çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Öte yandan kadın girişimciliği çoğu zaman ekonomik başarı ve bireysel güçlenme söylemleri üzerinden ele alınmaktadır. Ancak son dönem çalışmaları, kadın girişimcilerin yalnızca ekonomik engellerle değil; kültürel normlar, görünmeyen emek yükü, cinsiyete dayalı iş bölümü ve sembolik eşitsizliklerle de mücadele ettiğini göstermektedir. Kalkandeler Özdin’in (2025) çalışmasına göre kadın girişimcilerin iş yaşamındaki deneyimleri, toplumsal cinsiyet rollerinin girişimcilik alanında yeniden üretildiğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda kadın girişimciliği, yalnızca ekonomik katılım üzerinden değil; yapısal

eşitsizlikler, kültürel kodlar ve toplumsal cinsiyet ilişkileri çerçevesinde değerlendirilmesi gereken çok boyutlu bir olgu niteliği taşımaktadır.

Bu çalışmanın amacı, Türkiye'nin farklı kırsal bölgelerinde kadın girişimciliğinin nasıl şekillendiğini literatür temelli bir inceleme aracılığıyla değerlendirmektir. Çalışmada kadın girişimcilerin karşılaştıkları yapısal engeller, bölgesel farklılıklar ve girişimcilik süreçlerinin kadınların güçlenmesi üzerindeki etkileri tematik analiz yöntemiyle incelenecektir. Araştırmanın temel argümanı, Türkiye'nin farklı kırsal bölgelerinde kadın girişimcilerin benzer yapısal sorunlarla karşılaşmasına rağmen girişimcilik pratiklerinin bölgesel ekonomik ve toplumsal koşullara göre farklılaştığı; buna karşın kadın girişimciliğinin çoğu durumda sınırlı bir güçlenme üretebildiğidir.

Kavramsal ve Kuramsal Çerçeve

Girişimcilik kavramı ekonomik, toplumsal ve bireysel boyutları olan çok yönlü bir süreç olarak değerlendirilmektedir. Genel anlamda girişimcilik; üretim faktörlerini bir araya getirerek risk üstlenme, üretim gerçekleştirme, ekonomik fırsatları değerlendirme ve yeni iş alanları oluşturma süreci olarak tanımlanmaktadır (Pehlivanoğlu & Kayan, 2019). Girişimcilik yalnızca ekonomik kazanç elde etmeye yönelik bir faaliyet değil, aynı zamanda bireyin karar alma, yönetme ve üretim süreçlerine aktif biçimde katılımını içeren toplumsal bir olgudur. Solmaz ve Özdemir'e göre girişimcilik son yıllarda yalnızca erkeklerle ilişkilendirilen bir alan olmaktan çıkmış; kadınların da yoğun biçimde yer aldığı bir çalışma alanına dönüşmüştür (Solmaz & Özdemir, 2021).

Kadın girişimciliği kavramı ise toplumsal cinsiyet ilişkileri bağlamında şekillenen özel bir girişimcilik alanını ifade etmektedir. Literatürde kadın girişimci; kendi işini kuran, üretim ve pazarlama süreçlerinde aktif rol alan, ekonomik risk üstlenen ve elde ettiği gelir üzerinde söz sahibi olan kadın olarak tanımlanmaktadır (Solmaz & Özdemir, 2021, s. 4). Ecevit'e göre kadın girişimci; kendi adına iş kuran, üretim ve hizmet süreçlerini yöneten, işin organizasyonu ve gelir kullanımı konusunda karar verme yetkisine sahip olan kadındır (Solmaz & Özdemir, 2021). Bu tanım, kadın girişimciliğinin yalnızca ekonomik katılımı değil; karar alma ve ekonomik özerklik boyutunu da içerdiğini göstermektedir.

Kadın girişimciliğinin tarihsel gelişimi incelendiğinde, kadınların uzun süre iş yaşamında görünmez konumda kaldığı görülmektedir. Sanayi Devrimi sonrasında kadınların ücretli emek süreçlerine daha yoğun katılım göstermesine rağmen toplumsal cinsiyet temelli iş bölümü devam etmiş; kadınlar hem ev içi emeği sürdürmek hem de ekonomik üretime katılmak durumunda kalmıştır. Kalkandeler Özdin'e göre kadınlar iş yaşamında yalnızca ekonomik engellerle değil, aynı zamanda kültürel normlar, görünmeyen emek yükü ve toplumsal cinsiyet temelli beklentilerle de karşı karşıya kalmaktadır (Özdin, 2025, s. 439-440). Bu durum kadın girişimciliğinin erkek girişimciliğinden farklı bir toplumsal deneyim içerisinde şekillendiğini göstermektedir.

Kadın girişimciliği alanındaki çalışmalar, kadınların girişimcilik süreçlerinde çoğu zaman ataerkil toplumsal yapı tarafından sınırlandırıldığını ortaya koymaktadır. Özellikle cam tavan, sembolik eşitsizlik ve görünmeyen emek gibi kavramlar kadınların iş yaşamındaki deneyimlerini açıklamada önemli hale gelmiştir. Kalkandeler Özdin'in çalışmasında kadın girişimcilerin iş yaşamında erkek egemen yapılar, toplumsal destek eksikliği ve cinsiyetçi kültürel kodlarla mücadele ettiği belirtilmektedir (Özdin, 2025). Bunun yanında kadınların aynı soruna yönelik farklı deneyimler geliştirmesi, kadın girişimciliğinin tek boyutlu bir süreç olmadığını göstermektedir (Özdin, 2025).

Girişimcilik Ekosisteminde Yapısal ve Sembolik Engeller: Cam Tavan, Sembolik Eşitsizlik ve Görünmeyen Emek

Kadın girişimciliği, geleneksel iktisadi yaklaşımlarda sıklıkla bireysel risk alma kapasitesi, finansal kaynaklara erişim veya inovatif fikirler üzerinden ele alınmaktadır. Ancak kadınların girişimcilik süreçlerindeki varlığı, yalnızca piyasa mekanizmalarıyla değil; ataerki toplumsal yapı, kültürel kodlar ve yapısal eşitsizlik ilişkileri çerçevesinde biçimlenmektedir. Kadın girişimcilerin karşılaştıkları engeller sadece somut (finansman eksikliği, eğitim yetersizliği) olmayıp; aynı zamanda örtük, meşrulaştırılmış ve sembolik nitelikler taşımaktadır. Bu bağlamda kadın girişimciliğini açıklamakta **cam tavan sendromu**, **sembolik eşitsizlik** ve **görünmeyen emek** kavramları kuramsal bir anahtar sunmaktadır.

1. Cam Tavan Sendromu ve Girişimcilikte Dikey/Yatay Ayrışma Örgütsel literatürde kadınların karar alma mekanizmalarında ve üst düzey yönetim kademelerinde görünmeyen, ancak varlığı hissedilen engellerle karşılaşmasını ifade eden *cam tavan (glass ceiling)* kavramı, girişimcilik alanında da dikey ve yatay mesleki ayrışmanın temelini oluşturmaktadır. Girişimci kadınlar açısından cam tavan, sadece kurumsal hiyerarşilerde yükselme engeli değil; mülkiyet edinimi, yüksek katma değerli sektörlerde yer alma, finansal piyasalardan kredi sağlama ve karar alma mekanizmalarına katılım süreçlerinde karşılaşılan şeffaf fakat kırılması zor bariyerler olarak tezahür etmektedir (Torun, 2023: 69).

Kırsal bağlamda cam tavan, kadınların micro-girişimcilik veya küçük ölçekli yöresel üretimle sınırlandırılması, işletmenin ölçeğini büyütecek finansal ve kurumsal ağlara erişiminin engellenmesi biçiminde ortaya çıkmaktadır. Kadınlar iş yaşamında veya piyasada aktif yer alsalar dahi, ataerki yapının ve dikey ayrışmanın yarattığı bu engel nedeniyle karar verici konumdan ziyade "icracı" veya "destekleyici" pozisyonunda kalmaktadır.

2. Bourdieu'cü Bağlamda Sembolik Eşitsizlik ve Sembolik Şiddet Pierre Bourdieu'nün toplumsal kuramında merkeze aldığı *sembolik şiddet* ve *sembolik eşitsizlik*, eşitsizliğin baskı veya fiziki zorlamayla değil; rıza, kültürel normlar ve doğallaştırılmış roller aracılığıyla yeniden üretilmesini ifade eder (Naulin & Jourdain, 2016). Kadın girişimciliğinde sembolik eşitsizlik, ataerki kültürel kodların girişimcilik alanına sızmasıyla görünür hale gelmektedir.

Girişimcilik alanı tarihsel olarak "risk alan, rasyonel, rekabetçi ve kamusal" olarak kurgulanan erkek egemen bir alan niteliği taşımaktadır. Kadının bu alandaki faaliyeti ise sıklıkla ikincilleştirilmekte; kadının kazandığı gelir bireysel bir ekonomik özerklik veya başarıdan ziyade, "aile bütçesine katkı" veya "ev içi ekonominin destekçisi" olarak anlamlandırılmaktadır. Bu durum, eşitsizliği tarafların doğal kabul ettiği ve sorgulamadığı bir sembolik mekanizmaya dönüştürür. Kadının işletme mülkiyetine sahip olamaması veya kazandığı gelir üzerindeki harcama yetkisinin erkek aile üyelerine devredilmesi, sembolik eşitsizliğin girişimcilik pratiklerindeki somut yansımalarıdır.

3. Kadın Emeginin Görünmezliği ve Çifte Vardiya (Görünmeyen Emek) Feminist iktisadın temel tartışma konularından biri olan *görünmeyen emek (invisible labor)*, kadının ev içi karşılıksız bakım emeğini (çocuk, yaşlı, hasta bakımı, ev işleri) kapsamakta ve bu emeğin iktisadi hesaplamaların ve kamusal görünürlüğü dışında bırakılmasını eleştirmektedir. Kırsal alanda kadın girişimciliği değerlendirilirken görünmeyen emek kavramı çift yönlü bir yük ifade eder (Sarıtaş, 2025).

Kırsal kadın girişimciliği ise kadın girişimciliğinin kendine özgü dinamikler taşıyan bir alt alanını oluşturmaktadır. Kırsal bölgelerde kadınlar yalnızca girişimcilik faaliyetlerini sürdürmekle kalmamakta; aynı zamanda ücretsiz aile işçiliği, bakım emeği ve tarımsal üretim süreçlerinde yoğun biçimde yer almaktadır. Bu nedenle kırsal kadın girişimciliği, ekonomik faaliyet ile toplumsal cinsiyet ilişkilerinin iç içe geçtiği bir alan niteliği taşımaktadır. Solmaz ve Özdemir'in Adana kırsalında gerçekleştirdiği araştırmada kadınların girişimciliğe yönelmesinde aile ihtiyaçlarını karşılama, ekonomik bağımsızlık elde etme ve kendi işinin sahibi olma isteğinin etkili olduğu belirtilmektedir (Solmaz & Özdemir, 2021). Bununla birlikte aynı çalışmada kadınların eğitim yetersizliği, aile baskısı, finansmana erişim güçlüğü ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği gibi yapısal sorunlarla karşılaştığı ifade edilmektedir (Solmaz & Özdemir, 2021, s. 3).

Kırsal kadın girişimciliği çoğu zaman yerel kalkınma ve ekonomik gelişme politikalarıyla ilişkilendirilmektedir. Ancak literatürde kadın girişimciliğinin yalnızca ekonomik katkı üzerinden değerlendirilmesinin yetersiz olduğu da vurgulanmaktadır. Kadınların üretime katılması her zaman ekonomik ve toplumsal güçlenme anlamına gelmemektedir. Özellikle toplumsal cinsiyet temelli iş bölümü, kadınların karar alma mekanizmalarına sınırlı katılımı ve görünmeyen emek yükü, kadın girişimciliğinin dönüştürücü etkisini sınırlandırabilmektedir. Bu bağlamda kırsal kadın girişimciliği, yalnızca ekonomik bir faaliyet değil; aynı zamanda toplumsal cinsiyet ilişkileri, yapısal eşitsizlikler ve kültürel normlar çerçevesinde değerlendirilmesi gereken çok boyutlu bir toplumsal olgu olarak ele alınmalıdır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, kırsal alanda kadın girişimciliğinin dinamiklerini literatür temelinde incelemek ve kadınların girişimcilik süreçlerinde karşılaştıkları ekonomik, sosyal ve kültürel engelleri analiz etmektir. Çalışma, kadın girişimciliğinin yalnızca ekonomik bir faaliyet olarak değil, toplumsal cinsiyet ilişkileri çerçevesinde şekillenen bir olgu olarak ele alınmasını hedeflemektedir. Bu doğrultuda, kadınların girişimcilik faaliyetlerinin ne ölçüde güçlenme sağladığı ve bu sürecin hangi yapısal sınırlılıklar tarafından belirlendiği ortaya konulacaktır. Ayrıca araştırmada, farklı bölgesel bağlamlarda kadın girişimcilerin benzer yapısal sorunlarla karşılaşp karşılaşmadığı ve bu sorunların girişimcilik faaliyetlerine nasıl yansıdığı incelenecektir.

Araştırmanın Önemi

Kadın girişimciliği, kalkınma ve ekonomik büyüme politikalarında önemli bir araç olarak görülmektedir. Ancak kırsal alanlarda kadınların girişimcilik deneyimleri, sınırlı kaynaklara erişim, geleneksel toplumsal cinsiyet rolleri ve yapısal eşitsizlikler nedeniyle farklılaşmaktadır. Literatürde bu alana ilişkin çalışmalar artmakla birlikte, kadın girişimciliğinin çoğu zaman yalnızca ekonomik katkı üzerinden değerlendirilmesi, sürecin toplumsal ve yapısal boyutlarının göz ardı edilmesine yol açmaktadır. Bu çalışma, kırsal bağlamda kadın girişimciliğini ele alarak söz konusu eksikliği gidermeyi ve kadınların girişimcilik deneyimlerinin çok boyutlu yapısını görünür kılmayı amaçlamaktadır. Ayrıca farklı bölgelerdeki kadın girişimcilerin benzer yapısal sorunlarla karşılaşmasına rağmen faaliyet alanlarının bölgesel koşullara göre çeşitlenmesi, girişimciliğin bağlamsal niteliğini ortaya koyması açısından çalışmayı önemli kılmaktadır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışma literatür temelli bir araştırma olarak tasarlanmıştır ve birincil veri toplama süreci içermemektedir. Bu nedenle kadın girişimcilerin bireysel deneyimlerinin derinlemesine analiz edilmesi sınırlıdır. Araştırma, belirli sayıda akademik makale ile sınırlı olup, incelenen çalışmaların kapsamı ve yöntemleri elde edilen bulguları etkilemektedir. Ayrıca çalışma Türkiye bağlamı ile sınırlandırılmıştır ve farklı ülkelerle karşılaştırmalı bir analiz yapılmamıştır. Farklı bölgelere ilişkin bulguların sınırlı sayıda çalışma üzerinden değerlendirilmesi ve kırsal alan tanımına ilişkin farklı yaklaşımlar da çalışmanın diğer sınırlılıkları arasında yer almaktadır.

Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışma, kırsal alanda kadın girişimciliği ve iletişim dinamiklerini bölgesel farklar ve yapısal engeller bağlamında incelemek amacıyla nitel araştırma yöntemi ve tematik literatür incelemesi deseniyle tasarlanmıştır (Özdemir& Tuti, 2023:217). Çalışmada birincil saha verisi toplamak yerine, Türkiye’de farklı kırsal alanlarda yürütülmüş mevcut nitel ve ampirik araştırmalar ikincil veri kaynağı olarak ele alınmış ve sistematik bir analize tabi tutulmuştur. İncelemeye alınacak akademik çalışmaların belirlenmesinde belirli dâhil etme (inclusion) ve hariç tutma (exclusion) kriterleri uygulanmıştır. Veri arama süreci Google Akademik, DergiPark ve YÖK Tez merkezli dizinlerde "*kırsal kadın girişimciliği*", "*kırsalda kadın emeği*", "*kırsal kalkınma ve kadın*" ve "*bölgesel kadın girişimciliği*" anahtar kelimeleri kullanılarak yürütülmüştür.

Çalışmanın örnekleme dâhil edilecek makaleler şu sınırlandırma kriterlerine göre seçilmiştir:

1. Metodolojik Uygunluk: Sadece kırsal alandaki kadın girişimcilerin nitel, ampirik veya saha bulgularını sunan akademik makaleler sürece dâhil edilmiştir.
2. Coğrafi ve Bölgesel Çeşitlilik: Türkiye’nin tek bir bölgesine odaklanmak yerine Marmara, Ege, Karadeniz, İç Anadolu, Doğu ve Güneydoğu Anadolu ile Akdeniz gibi farklı coğrafi/bölgesel pratikleri temsil eden çalışmalar seçilmiştir.
3. Zamana Bağlı Sınırlılık ve Güncellik: Girişimcilik pratiklerinin ve destek mekanizmalarının güncel yapısını yansıtmaları açısından son yıllarda yayımlanmış nitelikli makalelere odaklanılmıştır.

Verilerin Analizi: Açık Kodlama ve Tematik Çerçeve

Elde edilen veriler Glaser ve Strauss’un Gömülü Kuram (Grounded Theory) ilkelerine dayanan açık kodlama (open coding) tekniği ve Braun & Clarke’ın tematik analiz yaklaşımıyla çözümlenmiştir (Çarıkçı vd., 2024). Analiz süreci üç temel aşamada gerçekleştirilmiştir: Açık Kodlama (Open Coding) Aşaması: İletişim, yapısal sorunlar ve bölgesel pratiklerle ilgili metin birimleri cümlesel ve paragraf düzeyinde satır satır okunmuş; kavramsal anlam taşıyan birimlere ham kodlar atanmıştır (Örn: finansman yetersizliği, ataerkil aile baskısı, kooperatif dayanışması, ev içi bakım emeği yükü, yöresel ürün pazarlama zorluğu). Eksenel Kodlama (Axial Coding) ve Kodların Sınıflandırılması: Birbiriyle anlamsal ilişkisi ve benzerliği bulunan ham kodlar karşılaştırılmış, alt kategoriler altında gruplandırılarak soyutlanmıştır. Tematik Yapının Oluşturulması: Bağlantılı alt kodlar ve kategoriler bir araya getirilerek araştırmanın amacına yanıt veren 3 ana tema altında kavramsallaştırılmıştır: (1) Kırsal Kadın Girişimciliğinde Yapısal ve İletişimsel Engeller (2) Bölgesel Deneyimler ve Üretim Pratikleri (3)

Güçlenme İllüzyonu ve Sınırlı Dönüşüm.

Yapılan ilk taramada ulaşılan geniş makale havuzu içinden; teorik çerçevesi zayıf olan, doğrudan kırsal saha verisi sunmayan veya bölgesel temsil gücü bulunmayan çalışmalar elenmiştir. Elde edilen verilerin doygunluğa (data saturation) ulaşması ve Türkiye'nin 7 coğrafi bölgesindeki temel kırsal girişimcilik dinamiklerini temsil etmesi amacıyla 8 akademik makale nihai inceleme kapsamına alınmıştır. Elde edilen veriler, tematik analiz yöntemi kullanılarak değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda, incelenen çalışmalardan elde edilen bulgular açık kodlama yoluyla sınıflandırılmış, benzer kodlar bir araya getirilerek temalar oluşturulmuştur. Analiz sürecinde özellikle ekonomik engeller, toplumsal cinsiyet temelli sınırlılıklar ve kadın girişimciliğinin güçlenme üzerindeki etkileri temel temalar olarak belirlenmiştir. Elde edilen temalar üzerinden kırsal alanda kadın girişimciliğinin yapısal boyutları yorumlanmıştır.

Tablo 1: Kırsal Kadın Girişimciliği ve İletişim Dinamikleri Tematik Kodlama Şeması

Ana Temalar	Alt Temalar	Raporlardaki Göstergeler / Anlam Birimleri	Analitik/Kuramsal Bağlam
1. Yapısal ve İletişimsel Engeller	1.1. Finansal & Kaynak Engelleri	• Banka kredisine erişememe • Hibe ve teşvik prosedürlerinin karmaşıklığı • Öz sermaye ve başlangıç kapitali yetersizliği	Ataerkil Sermaye Engeli ve Çifte Yük; Kadının ekonomik kaynaklara erişimindeki yapısal bariyerler ile ev içi görünmeyen emeğin girişimcilik kapasitesini sınırlaması.
	1.2. Toplumsal & Kültürel Baskı	• Ataerkil aile ve çevre engeli • Ev içi bakım emeği yükü ve zaman kısıtı • Kadın emeğinin ikincilleştirilmesi/ görünmeyen emek	
2. Bölgesel Pratikler ve Üretim Biçimleri	2.1. Hizmet & Turizm Odaklı Girişimler	• Yöresel gıda üretimi ve satış noktaları • Ev pansiyonculuğu ve kırsal turizm işletmeciliği (Ege/Marmara) • Yerel pazarlar aracılığıyla doğrudan pazarlama	Mekânsal ve Bölgesel Farklılaşma; Girişimcilik pratiklerinin bölgenin iktisadi ve coğrafi yapısına göre şekillenmesi; kolektif ağların bireysel engelleri aşma işlevi.

Ana Temalar	Alt Temalar	Raporlardaki Göstergeler / Anlam Birimleri	Analitik/Kuramsal Bağlam
	2.2. Tarımsal & Kolektif Üretim	• Çilek ve sözleşmeli tarımsal üretim (Akdeniz) • Küçük ölçekli yerel pazar üretimi (Karadeniz) • Kadın kooperatifleri ve sosyal dayanışma ağları (Güneydoğu/İç Anadolu)	
3. Güçlenme ve Sınırlı Dönüşüm	3.1. Gelir Edinimi ve Özgüven Artışı	• Sosyalleşme ve kamusal alana katılım • Bireysel gelir elde etme ve özgüven kazanma • Kadınlar arası rol model ve ağ oluşturma	Sınırlı Güçlenme / İllüzyon; Ekonomik katılımın artmasına rağmen mülkiyet ve karar alma mekanizmalarındaki ataerkil yapıların dönüştürülemeyip gelir edinimin "aile bütçesine katkı" ile sınırlandırılması.
	3.2. Karar Mekanizması Sınırlılığı	• Kazanılan gelirin "aileye destek" olarak anlamlandırılması • Mülkiyetin ve işletme yetkisinin erkeğe ait olması • Ataerkil güç ilişkilerinin ve rol dağılımının sürerliği	

Bulgular ve Tartışma

Kırsal Kadın Girişimciliğinde Yapısal Engeller

Literatürde kırsal kadın girişimciliğine ilişkin en sık vurgulanan sorunların başında ekonomik ve yapısal engeller gelmektedir. İncelenen çalışmalar, kadın girişimcilerin girişimcilik süreçlerinde finansmana erişim, sermaye yetersizliği, eğitim eksikliği ve toplumsal cinsiyet temelli sınırlılıklar ile karşı karşıya kaldığını göstermektedir. Solmaz ve Özdemir'in Adana kırsalında gerçekleştirdiği araştırmada kadın girişimcilerin en çok finans bulma güçlüğü, hibe desteklerinin yetersizliği, aile tepkileri ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği gibi sorunlarla karşılaştığı belirtilmektedir (Solmaz & Özdemir, 2021). Benzer şekilde Diyarbakır ve TR72 bölgesi üzerine gerçekleştirilen çalışmalarda da kadınların ekonomik kaynaklara erişimde çeşitli yapısal sınırlılıklar yaşadığı vurgulanmaktadır.

Kadın girişimcilerin karşılaştığı sorunlar yalnızca ekonomik boyutla sınırlı değildir. İncelenen çalışmalarda toplumsal cinsiyet rolleri, kadın girişimciliğini doğrudan etkileyen temel unsurlardan biri olarak öne çıkmaktadır. Kadınların hem ev içi sorumlulukları sürdürmesi hem de ekonomik üretime katılması, girişimcilik faaliyetlerinin sürdürülebilirliğini zorlaştırmaktadır. Kalkandeler Özdin'in

çalışmasında kadınların görünmeyen emek yükü, toplumsal cinsiyet temelli iş bölümü ve erkek egemen iş yapılarıyla mücadele ettiği belirtilmektedir (Özdin, 2025). Çalışmada ayrıca kadınların iş yaşamında görünür olmalarına rağmen karar alma süreçlerinde yeterince yer alamadığı ifade edilmektedir (Özdin, 2025).

İncelenen çalışmalar, farklı bölgelerde benzer yapısal sorunların tekrar ettiğini göstermektedir. Finansmana erişim güçlüğü, eğitim olanaklarının sınırlılığı ve toplumsal baskılar birçok bölgede ortak sorun alanları olarak ortaya çıkmaktadır. Bununla birlikte kadın girişimcilerin faaliyet alanları bölgesel ekonomik yapıya göre farklılaşmaktadır. Bazı bölgelerde tarımsal üretim ön plana çıkarken, bazı bölgelerde kooperatifleşme, yerel ürün üretimi veya kırsal turizm faaliyetleri daha belirgin hale gelmektedir. Bu durum, kadın girişimciliğinin yalnızca bireysel motivasyonlarla değil; bölgesel ekonomik yapı ve toplumsal koşullarla birlikte şekillendiğini göstermektedir.

Kırsal kadın girişimciliği çoğu zaman kadınların ekonomik yaşama katılımını artıran bir süreç olarak değerlendirilse de literatürde bu durumun sınırlı bir güçlenme yarattığına ilişkin bulgular da dikkat çekmektedir. Kadınların gelir elde etmeleri ve ekonomik üretime katılmaları önemli bir dönüşüm olarak görülmekle birlikte, toplumsal cinsiyet temelli iş bölümü ve ataerkil yapıların devam etmesi kadınların tam anlamıyla ekonomik ve toplumsal özerklik kazanmasını sınırlandırmaktadır. Bu nedenle kırsal kadın girişimciliği, yalnızca ekonomik kalkınma bağlamında değil; yapısal eşitsizlikler ve toplumsal cinsiyet ilişkileri çerçevesinde değerlendirilmesi gereken çok boyutlu bir alan olarak öne çıkmaktadır.

Bölgesel Deneyimler ve Girişimcilik Pratikleri

İncelenen çalışmalar, kadın girişimcilerin karşılaştıkları yapısal sorunların büyük ölçüde benzer olduğunu; ancak girişimcilik faaliyetlerinin bölgesel ekonomik yapı, üretim ilişkileri ve yerel kalkınma dinamiklerine göre farklılaştığını göstermektedir. Bu durum kadın girişimciliğinin yalnızca bireysel girişimcilik motivasyonlarıyla değil, aynı zamanda bölgesel koşullar ve kırsal ekonomik yapı tarafından şekillendiğini ortaya koymaktadır. GEM 2014 raporunda da Türkiye’de girişimcilik faaliyetlerinin bölgesel düzeyde farklı özellikler gösterdiği belirtilmektedir (Keskin, 2014).

Marmara ve Ege bölgelerine odaklanan çalışmalarda kadın girişimciliğinin daha çok yerel üretim, kırsal turizm ve pazarlama faaliyetleri üzerinden şekillendiği görülmektedir. Özellikle Sakarya’nın Taraklı ilçesi ve Edirne üzerine yapılan araştırmalarda kadınların yöresel ürün üretimi, ev yapımı gıda üretimi ve turizm odaklı ekonomik faaliyetlerde yoğunlaştığı dikkat çekmektedir. Bu bölgelerde kadın girişimciliğinin kırsal kalkınma ve yerel ekonominin canlandırılması açısından önemli bir araç olarak değerlendirildiği görülmektedir. Özellikle kırsal turizm faaliyetleri, kadınların ekonomik görünürliğini artıran önemli alanlardan biri haline gelmektedir.

Karadeniz bölgesine ilişkin çalışmalarda ise kadın girişimciliğinin daha çok küçük ölçekli üretim ve yerel pazar faaliyetleri etrafında şekillendiği görülmektedir. Bartın’ın Eskipazar ilçesi üzerine gerçekleştirilen araştırmada kadınların yerel üretim süreçlerinde aktif rol aldığı, ancak girişimcilik faaliyetlerinin çoğu zaman küçük ölçekli ve sınırlı ekonomik kapasiteye sahip olduğu belirtilmektedir. Bu durum Karadeniz bölgesindeki kırsal üretim yapısının kadın girişimciliğini belirleyen temel unsurlardan biri olduğunu göstermektedir.

İç Anadolu, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerine ilişkin çalışmalar ise kadın girişimciliğinin daha yoğun yapısal sınırlılıklar içerisinde şekillendiğini ortaya koymaktadır. Özellikle

Yozgat, Sivas, Muş ve Şırnak üzerine gerçekleştirilen araştırmalarda kadınların girişimcilik faaliyetlerine katılımında toplumsal baskılar, ekonomik yetersizlikler ve geleneksel toplumsal cinsiyet rolleri belirleyici unsurlar olarak öne çıkmaktadır. Bununla birlikte bu bölgelerde kadın kooperatifleri ve kolektif üretim modellerinin kadınların ekonomik yaşama katılımını artıran önemli araçlar haline geldiği görülmektedir. Özellikle Şırnak üzerine yapılan çalışmada kadınların kooperatif faaliyetleri aracılığıyla ekonomik görünürlük kazandığı ve sosyal dayanışma ağları geliştirdiği belirtilmektedir.

Akdeniz bölgesinde ise kadın girişimciliğinin daha çok tarımsal üretim ekseninde şekillendiği görülmektedir. Adana kırsalında gerçekleştirilen araştırmada kadınların özellikle çilek üretimi gibi tarımsal faaliyetler üzerinden girişimcilik süreçlerine dahil olduğu belirtilmektedir (Solmaz & Özdemir, 2021). Bununla birlikte kadınların finansmana erişim güçlüğü, eğitim eksikliği ve aile baskısı gibi sorunlarla karşılaştığı da ifade edilmektedir (Solmaz & Özdemir, 2021). Bu durum, tarımsal üretimin yoğun olduğu bölgelerde kadın girişimciliğinin çoğu zaman geleneksel üretim ilişkileri içerisinde geliştiğini göstermektedir.

Bölgesel farklılıklar incelendiğinde kadın girişimcilerin faaliyet alanlarının yerel ekonomik yapı tarafından şekillendiği görülmektedir. Turizm potansiyeli yüksek bölgelerde kadınlar daha çok hizmet ve pazarlama faaliyetlerine yönelirken, tarımsal üretimin baskın olduğu bölgelerde girişimcilik faaliyetleri tarım ve küçük ölçekli üretim etrafında yoğunlaşmaktadır. Bununla birlikte farklı bölgelerdeki kadın girişimcilerin benzer yapısal sorunlarla karşılaşması, kadın girişimciliğinin bireysel çabalardan çok yapısal koşullar tarafından belirlendiğini ortaya koymaktadır. Bu nedenle kırsal kadın girişimciliği, yalnızca ekonomik faaliyetler üzerinden değil; bölgesel kalkınma dinamikleri, toplumsal cinsiyet ilişkileri ve yerel üretim yapıları çerçevesinde değerlendirilmesi gereken çok boyutlu bir alan olarak öne çıkmaktadır.

Güçlenme ve Sınırlı Dönüşüm

Kırsal kadın girişimciliği literatürde çoğu zaman kadınların ekonomik yaşama katılımını artıran ve kadınları güçlendiren bir süreç olarak değerlendirilmektedir. İncelenen çalışmalarda da kadın girişimciliğinin kadınların gelir elde etmesini, ekonomik görünürliğini artırmasını ve sosyal yaşama daha aktif katılım sağlamasını desteklediği görülmektedir. Özellikle kooperatifleşme, yerel üretim ve kırsal turizm faaliyetleri kadınların ekonomik üretim süreçlerinde daha görünür hale gelmesine katkı sağlamaktadır. Şırnak üzerine gerçekleştirilen çalışmada kadınların kooperatif faaliyetleri aracılığıyla ekonomik gelir elde ettiği, sosyal dayanışma geliştirdiği ve özgüven kazandığı belirtilmektedir. Benzer şekilde Bursa ve Taraklı üzerine yapılan çalışmalarda da kadın girişimciliğinin yerel kalkınma süreçlerinde kadınların görünürliğini artırdığı ifade edilmektedir.

Bununla birlikte literatürde kadın girişimciliğinin her zaman tam anlamıyla bir ekonomik ve toplumsal özgürleşme üretmediği de vurgulanmaktadır. Kadınların gelir elde etmesi, çoğu zaman karar alma mekanizmalarında eşit biçimde yer almaları anlamına gelmemektedir. İncelenen çalışmalarda kadınların girişimcilik faaliyetlerine katılmasına rağmen ev içi sorumluluklarını sürdürmeye devam ettiği görülmektedir. Bu durum kadınların hem üretim süreçlerine hem de bakım emeğine aynı anda dahil olmasına neden olmaktadır. Kalkandeler Özdin'in çalışmasında kadınların iş yaşamında görünür hale gelmesine rağmen toplumsal cinsiyet temelli iş bölümünün devam ettiği belirtilmektedir (Özdin, 2025). Bu durum kadın girişimciliğinin dönüştürücü etkisinin yapısal sınırlar içerisinde kaldığını göstermektedir.

Kadın girişimcilerin ekonomik katkıları birçok bölgede aile ekonomisine destek sağlama biçiminde değerlendirilmektedir. Özellikle kırsal bölgelerde kadınların elde ettiği gelir bireysel ekonomik bağımsızlıktan çok “aileye katkı” şeklinde anlandırılmaktadır. Bu durum kadın emeğinin görünürlüğünü artırsa da ekonomik özerklik açısından sınırlı bir dönüşüm yaratmaktadır. Osmaniye üzerine yapılan çalışmada kadınların girişimcilik faaliyetlerini bireysel kariyer veya ekonomik bağımsızlıktan çok aile ekonomisine katkı sağlama aracı olarak gördüğü belirtilmektedir. Bu yaklaşım, kırsal bölgelerde toplumsal cinsiyet rollerinin girişimcilik süreçleri üzerinde belirleyici olmaya devam ettiğini göstermektedir.

Kadın girişimciliğinin sınırlı dönüşüm üretmesinin bir diğer nedeni ise kadınların ekonomik faaliyetlerde yer almasına rağmen karar alma süreçlerinde aynı düzeyde temsil edilmemesidir. Kadınların üretime aktif biçimde katıldığı birçok girişimcilik faaliyetinde mülkiyet, sermaye kontrolü ve işletme kararları çoğu zaman erkek egemen yapılar tarafından belirlenmektedir. Bu nedenle kadınların ekonomik üretime katılımı görünürlük sağlasa da toplumsal güç ilişkilerinde tam anlamıyla eşitlik yaratmamaktadır. Diyarbakır ve TR72 bölgesine ilişkin çalışmalarda kadınların girişimcilik süreçlerinde ekonomik kaynaklara erişimde ve karar alma süreçlerinde çeşitli yapısal sınırlılıklar yaşadığı belirtilmektedir.

Bu bağlamda kırsal kadın girişimciliği çelişkili bir yapı ortaya koymaktadır. Bir yandan kadınların ekonomik görünürlüğünü artırmakta, sosyal katılımını desteklemekte ve kırsal kalkınmaya katkı sunmaktadır. Diğer yandan ise toplumsal cinsiyet temelli iş bölümü, görünmeyen emek yükü ve ataerkil yapılar nedeniyle kadınların tam anlamıyla ekonomik ve toplumsal özerklik kazanmasını sınırlandırmaktadır. Bu nedenle kırsal kadın girişimciliği yalnızca “başarı” veya “güçlenme” söylemleri üzerinden değerlendirilmemeli; yapısal eşitsizlikler ve toplumsal cinsiyet ilişkileri çerçevesinde ele alınmalıdır.

Sonuç

Bu çalışmada Türkiye'nin farklı kırsal bölgelerinde kadın girişimciliğinin nasıl şekillendiği, kadın girişimcilerin karşılaştıkları yapısal sorunlar ve girişimcilik süreçlerinin kadınların güçlenmesi üzerindeki etkileri literatür temelli bir inceleme aracılığıyla değerlendirilmiştir. İncelenen çalışmalar, kırsal kadın girişimciliğinin yalnızca ekonomik bir faaliyet olarak değil; toplumsal cinsiyet ilişkileri, bölgesel kalkınma dinamikleri ve yapısal eşitsizlikler çerçevesinde değerlendirilmesi gereken çok boyutlu bir alan olduğunu göstermektedir. Araştırma kapsamında elde edilen bulgular, kadın girişimcilerin farklı bölgelerde benzer yapısal sorunlarla karşılaştığını ortaya koymaktadır. Finansmana erişim güçlüğü, sermaye yetersizliği, eğitim eksikliği, toplumsal cinsiyet temelli iş bölümü ve görünmeyen emek yükü birçok bölgede ortak sorun alanları olarak dikkat çekmektedir. Özellikle kırsal bölgelerde kadınların hem ekonomik üretim süreçlerinde yer alması hem de ev içi bakım emeğini sürdürmesi, kadın girişimciliğinin sürdürülebilirliği açısından önemli bir sorun oluşturmaktadır. Solmaz ve Özdemir'in çalışmasında kadınların finansmana erişim, aile baskısı ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği gibi sorunlarla karşılaştığı belirtilmektedir (Solmaz & Özdemir, 2021). Benzer biçimde Kalkandeler Özdin'in çalışması da kadınların iş yaşamında görünür hale gelmesine rağmen toplumsal cinsiyet temelli eşitsizliklerle mücadele etmeye devam ettiğini göstermektedir (Özdin, 2025).

Bununla birlikte çalışmada kadın girişimciliğinin tüm bölgelerde aynı biçimde gelişmediği görülmüştür. Bölgesel ekonomik yapı, üretim biçimleri ve yerel kalkınma dinamikleri kadın girişimciliğinin şekillenmesinde belirleyici olmaktadır. Marmara ve Ege bölgelerinde kadınların daha çok kırsal turizm,

yöresel ürün üretimi ve pazarlama faaliyetlerine yöneldiği görülürken; Karadeniz bölgesinde küçük ölçekli yerel üretim faaliyetleri ön plana çıkmaktadır. İç Anadolu, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde ise kadın girişimciliğinin daha yoğun yapısal sınırlılıklar içerisinde şekillendiği dikkat çekmektedir. Buna rağmen kadın kooperatifleri ve kolektif üretim modelleri birçok bölgede kadınların ekonomik görünürliğini artıran önemli araçlar haline gelmektedir. Özellikle Şırnak üzerine yapılan çalışmada kadınların kooperatif faaliyetleri aracılığıyla ekonomik ve sosyal görünürlük kazandığı belirtilmektedir.

Çalışmanın en önemli sonuçlarından biri, kırsal kadın girişimciliğinin kadınların ekonomik yaşama katılımını artırmasına rağmen her zaman tam anlamıyla bir toplumsal dönüşüm yaratmadığının görülmesidir. İncelenen çalışmalarda kadınların gelir elde etmesi, ekonomik üretime katılması ve sosyal görünürliğünün artması önemli bir değişim olarak değerlendirilse de bu durumun toplumsal cinsiyet temelli eşitsizlikleri tamamen ortadan kaldırmadığı anlaşılmaktadır. Kadınların girişimcilik faaliyetlerine katılmasına rağmen ev içi sorumlulukları sürdürmeye devam etmesi, karar alma süreçlerinde yeterince yer alamaması ve ekonomik faaliyetlerin çoğu zaman aile ekonomisine katkı olarak değerlendirilmesi, kadın girişimciliğinin dönüştürücü etkisini sınırlamaktadır. Osmaniye üzerine gerçekleştirilen çalışmada kadınların girişimcilik faaliyetlerini bireysel ekonomik özgürlükten çok aile ekonomisine katkı sağlama biçiminde değerlendirdiği belirtilmektedir. Bu durum kırsal bölgelerde ataerkil toplumsal yapının girişimcilik süreçleri üzerindeki etkisinin devam ettiğini göstermektedir.

Araştırma sonucunda kırsal kadın girişimciliğinin kadınların ekonomik görünürliğini artırdığı, yerel kalkınma süreçlerine katkı sunduğu ve kadınların sosyal yaşama katılımını desteklediği görülmüştür. Ancak kadın girişimciliğinin yalnızca ekonomik başarı ve bireysel güçlenme söylemleri üzerinden değerlendirilmesi yetersiz kalmaktadır. Kadın girişimciliğinin dönüştürücü bir güç haline gelebilmesi için finansmana erişim, eğitim olanakları, toplumsal cinsiyet eşitliği ve karar alma mekanizmalarına katılım gibi alanlarda yapısal dönüşümlerin gerçekleşmesi gerekmektedir. Bu nedenle kırsal kadın girişimciliği, yalnızca kalkınma politikaları bağlamında değil; toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri, görünmeyen emek ve yapısal güç ilişkileri çerçevesinde değerlendirilmesi gereken çok boyutlu bir toplumsal alan olarak ele alınmalıdır.

Kaynakça / References

- Acar, S. (2018). Kırsal Bölge Kadın Girişimciliği Bağlamında Bartın Kadınlar Pazarı (Galla Bazarı) . *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi* , 1097-1123 .
- Bakay, M. E., Müftüoğlu, M., & Çoçan, E. (2020). Kırsal Kesimlerdeki Kadın Girişimciliği ve Girişimci Kadınların Karşılaştıkları Sorunlar Üzerine Nitel Bir Araştırma: Manisa-Demirci Örneği . *Special Issue on Business and Organization Research* , 295-306 .
- Boyacıoğlu, E. Z. (2014). Kırsal Turizmde Kadın Girişimciliği: Edirne Örneği. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi* , 82-90.
- Çarıkcı, K., Meral, H., Berkil, S., Çalışır, A., Önala, L., & Arslan, Ö. (2024). Nitel araştırmalarda tematik analiz. *Socrates Journal of Interdisciplinary Social Researches*, 10(37), 127-140.
- Elçi, D. Ö. (2024). Kadın Kooperatiflerine Betimsel Bir Yaklaşım: Şırnak Kadın Eli Üretim ve İşletme Kooperatifi. *İstanbul Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 226-245.
- Erdoğan, Z. (2021). Eşikler ve Değerler Bağlamında Kırsalda Kadın Örgütlenmeleri: Bursa Üreten Kadın Dernekleri Federasyonu Örneği. *Planlama Dergisi*, 63-77 .
- Fidan, F., & Nam, D. (2012). Kırsal Turizmde Yeni Dinamikler: Kadın Girişimciler-Taraklı Örneği . *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi* .
- İlhan, S., & Oruçlu, F. (2023). Diyarbakırlı Kadın Girişimciler Üzerine Bir Araştırma . *Sosyolojik Bağlam Dergisi*, 119-133.
- Karadeniz, E. (2014). *Türkiye’de Ve Bölgeler’de Girişimcilik*. İstanbul.
- Keskin, S. (2014). Türkiye’de Kadın Girişimcilerin Durumu. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*.
- Naulin, S., & Jourdain, A. (2016). Pierre Bourdieu’nun kuramı ve sosyolojik kullanımları. Çev: Ö. Elitez). *İstanbul: İletişim*.
- Özdemir, M., & Tuti, G. (2023). Nitel araştırma desenleri: Metodolojik bir temellendirme. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Karatekin Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 11(2), 217-235.
- Özdin, N. K. (2025). Yapısal Engellerden Kültürel Değişime: Cam Tavanı Aşan Kadın Girişimciler Üzerine Bir Değerlendirme. *Turkish Studies*.
- Pehlivanoğlu, F., & Kayan, K. (2019). Türkiye’de girişimcilik: Mevcut durum analizi ve çözüm önerileri. *Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(1), 58-78.
- Sarıtaş, S. (2025). Kırsalda Kadın İşçilerin İş ve Aile Yaşam Dengesi: Balıkesir İli Örneği. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 13(42), 349-369.
- Solmaz, E. E., & Özdemir, H. Ö. (2021). Tarım İşletmelerinde Kadın Girişimciliği. *Sürdürülebilir Mühendislik Uygulamaları ve Teknolojik Gelişmeler Dergisi*, 3-15.
- Torun, B. (2023). Cam tavan sendromu. *İçinde Yönetim ve organizasyon sendromları*, 2, 69-79.
- Yalman, İ. N., & Gündoğdu, Ö. (2014). Kadın Girişimciliği ve Bölgesel Kalkınma: Tr72 (Kayseri, Sivas, Yozgat) Bölgesinde Uygulama. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*.
- Yıldız, D., & Çimen, H. (2025). Kırsal Kalkınmada Güncel Paradigma Olarak Kadın Girişimciliği ve Kadın Emeli: Tarihi Eskipazar Öz-Çam Pekmezi Örneği. *Girişimcilik İnovasyon ve Pazarlama Araştırmaları Dergisi* , 189 – 211.
- Yüzbaşıoğlu, R., & Kızılaslan, N. (2024). Kırsal Kesimdeki Çiftçi Kadınları Sosyal Yapısı: Osmaniye İli Düziçi İlçesi Örneği . *Gaziosmanpaşa Bilimsel Araştırma Dergisi (GBAD)*, 19-29.